

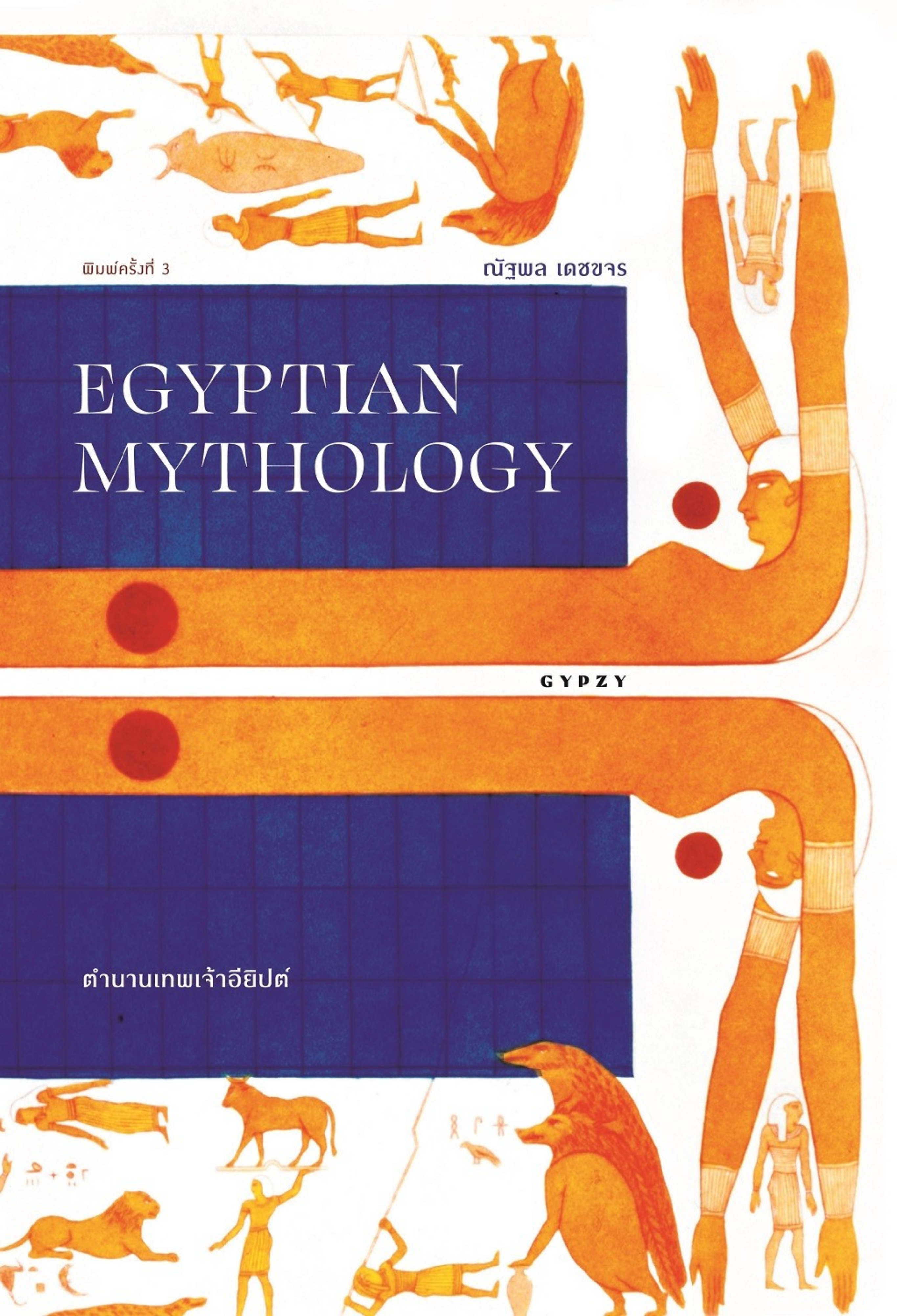
พิมพ์ครั้งที่ 3

ณัฐพล เดชขจร

EGYPTIAN MYTHOLOGY

GYPZY

ตำนานเทพเจ้าอียิปต์

นักสำรวจบนหน้ากระดาษ
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญามาบรรณาการนักอ่าน

G Y P Z Y

ตำนานเทพเจ้าอียิปต์
ณัฐพล เศรษฐ
ราคา 295 บาท

GYPSY

ตำนานเทพเจ้าอียิปต์

EGYPTIAN MYTHOLOGY

ณัฐพล เดชขจร: เขียน

พิมพ์ครั้งที่ 1 2560

พิมพ์ครั้งที่ 2 2562

พิมพ์ครั้งที่ 3 2565

ราคา 295 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ณัฐพล เดชขจร.

ตำนานเทพเจ้าอียิปต์ = Egyptian mythology.-- พิมพ์ครั้งที่ 3.-- กรุงเทพฯ : อีปซี กรุ๊ป, 2565.

388 หน้า.

1. เทพปกรณัมอียิปต์. I. ชื่อเรื่อง.

398.2

ISBN 978-616-301-765-9

© ข้อความในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

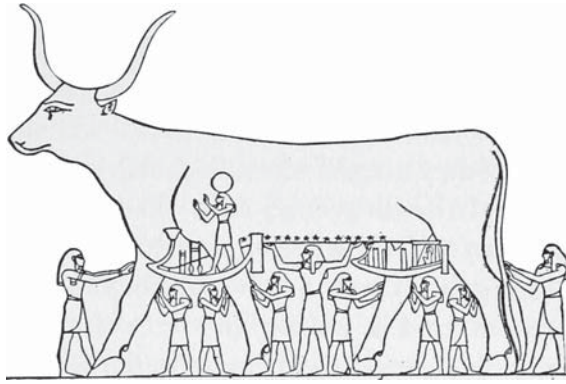
บรรณาธิการอำนวยการ	: คราวุธมิ เกนุ้ย
บรรณาธิการบริหาร	: สุรัชย์ พิงชัยภูมิ
บรรณาธิการเล่ม	: ประลองพล เพียงบางยาง
กองบรรณาธิการ	: คณิตา สุตราม พรณิกา ครุโสภา วันวิสา เขตตรง ณัฐฐิภัทร์ ศิรพิงเงิน อันตินิโอ โอเมซา
นักศึกษาฝึกงานกองบรรณาธิการ	: จตุพร นาคใหม่
เลขาของบรรณาธิการ	: กันยารัตน์ ทานะเวช
พิสูจน์อักษร	: สวภัทร เพ็ชรรัตน์ วนัชพร เขียวขุ่ม
รูปเล่ม	: ศิย์ วิษเนสส์
ออกแบบปก	: Rabbithood Studio
ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด	: นุชนันท์ ทักษิณบัณฑิต
ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	: ชิตพล จันสด
ผู้จัดการทั่วไป	: เวชพงษ์ รัตนมาลี
พิมพ์ที่	: บริษัท วิชั่น พรินเทส จำกัด โทร. 0 2147 3175-6
จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย	: บริษัท อีปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 รามคำแหง 98 แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108 www.gypsygroup.net www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd Line ID: @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

ตำนาน
เทพเจ้าอียิปต์
Egyptian
Mythology

✧ ธิฐุพล เตชขจร ✧

คำนำสำนักพิมพ์

ชาวไอยคุปต์ฝากรอยอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา
เพียงแค่เศษซากโบราณสถานบางส่วนที่พวกเขาทิ้งสรวงไว้ก็ทำให้ผู้คน
ในยุคปัจจุบันต้องตื่นตะลึงเมื่อได้พบเห็น และครุ่นคิดต่อไปว่าชาวอียิปต์
โบราณนั้นทรงภูมิปัญญามากเพียงใด จึงก่อเกิดสิ่งมหัศจรรย์เหล่านี้
ขึ้นมาได้ แต่สิ่งหนึ่งที่มั่นใจได้ว่าพวกเขาต้องมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมแน่นอน
ก็คือศรัทธาอันแรงกล้า

แรงศรัทธาและความยำเกรงที่ชาวไอยคุปต์มีต่อเทพเจ้า ความ
เชื่อที่มีต่อโลกหลังความตาย ผลักดันให้พวกเขาสร้างวิหารบูชาองค์เทพ
ที่นับถือ รักษาศพผู้วายชนม์ไว้ในสภาพของมัมมี่ เก็บสมบัติไว้ให้คนตาย
ได้ใช้ในโลกหน้า จารึกเรื่องราวลงบนแผ่นหิน วาดลวดลายประดับสุสาน
ให้งามวิจิตร รวมไปถึงการสร้างมหาพีระมิดขนาดมหึมาที่แม้แต่คน
สมัยใหม่ยังต้องอึ้งอว้ตให้กับพลังแห่งการสร้างสรรค์

คำถามที่ตามมาคือ เทพเจ้าที่พวกเขาบูชาขึ้นเป็นเช่นไร ปวง
เทพแห่งอียิปต์โบราณเรื่องฤทธิ์เพียงใด จึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมนุษย์
มากมายถึงเพียงนี้

ณัฐพล เดชขจร ผู้เชี่ยวชาญด้านอียิปต์วิทยา ได้ตอบคำถามนี้ไว้ด้วยมุมมองของนักโบราณคดีที่มีได้มุ่งเน้นเพียงแค่ตำนาน ความลึกลับ และอภินิหารของเหล่าทวยเทพ แต่เป็นการค้นคว้าผ่านสิ่งที่หลงเหลือทางประวัติศาสตร์ ทำให้เราได้รู้เห็นถึงที่มาที่ไปของความเชื่อ พัฒนาการของอารยธรรมอียิปต์โบราณ และความเปลี่ยนแปลงแห่งศรัทธาในแต่ละยุคสมัย นอกเหนือไปจากการทำความรู้จักกับประวัติและพลังอำนาจของเทพเจ้าแต่ละองค์

ตำนานเทพเจ้าอียิปต์ จึงนับเป็นผลงานชิ้นเอกที่รวบรวมข้อมูลไว้อย่างครบครันสมบูรณ์แบบ ซึ่งยากจะหาอ่านได้จากหนังสือเล่มใดในภาคภาษาไทย

ขอเทพเจ้าอำนวยพร
สำนักพิมพ์ยิปซี

คำนำผู้เขียน

“ศาสนา” เกิดขึ้นมาจาก

“ความกลัว” และ “ความไม่เข้าใจในธรรมชาติ”

มนุษย์โลกตั้งแต่ยุคหาของป่า-ล่าสัตว์ มาจนถึงยุครุ่งอรุณแห่งอารยธรรม ล้วนแล้วแต่พยายามที่จะรังสรรค์เทพเจ้าขึ้นมาเป็นตัวแทนปรากฏการณ์และสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่พวกเขาพบเห็นแต่ไม่สามารถอธิบายได้ นักโบราณคดีค้นพบหลักฐานจากแหล่งโบราณคดีอายุราวหนึ่งหมื่นปีชื่อว่า “โกเบคลี เทเป” (Göbekli Tepe) ทางตอนใต้ของประเทศตุรกี เป็นโบราณสถานรูปวงกลมประดับไปด้วยเสาหินรูปทรงแปลกตา พวกเขาตีความว่านี่คือ “วิหาร” ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และนั่นแสดงให้เห็นว่าศาสนากับมนุษยชาติอยู่คู่กันมายาวนานตั้งแต่ก่อนอารยธรรมแรกเริ่มที่สุดของโลกโบราณอย่างอาณาจักรไอยคุปต์ หรือเมโสโปเตเมียจะถือกำเนิดขึ้นมาเสียอีก

แต่ด้วยว่า “ศาสนา” และเทพเจ้าคือมโนคติพื้นฐานที่ยังรากลึกลงไปในระบบความคิดของมนุษยชาติทั่วโลก การสร้างเทพเจ้าขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของพลังทางธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในหลากหลายอารยธรรมโบราณ รวมทั้งชาวไอยคุปต์ที่รุ่งเรืองอยู่ในประเทศอียิปต์ตั้งแต่เมื่อประมาณ 5,000 ปีมาแล้วด้วยเช่นกัน สิ่งที่น่าทึ่งของชาวไอยคุปต์ก็คือพวกเขานับถือเทพเจ้ามากมายถึงกว่า 1,500 องค์! ถ้านับแค่เทพเจ้าเด่นๆ ก็ไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยองค์แล้ว เทพเจ้าแต่ละองค์ก็必将มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติตั้งแต่ท้องนภา ผืนดิน สายน้ำ และ

อากาศ ไปจนถึงเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับมโนคติในเรื่องของความตายและการฟื้นคืนชีพ ซึ่งถือเป็นความเชื่อที่ชาวไอยคุปต์ทุกยุคทุกสมัยยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง นั่นจึงทำให้ในปัจจุบันหลักฐานที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในอารยธรรมอียิปต์โบราณล้วนเต็มไปด้วยสุสานของเหล่าฟาโรห์ รวมทั้งวิหารขนาดยักษ์ที่ชาวไอยคุปต์เชื่อว่าเป็นสถานที่พำนักอันเป็นนิรันดร์ของเหล่าเทพเจ้าที่พวกเขานับถือ

ถึงแม้ว่าหนังสือ “ตำนานเทพเจ้าอียิปต์” เล่มนี้จะไม่สามารถพาผู้อ่านทุกท่านไปทำความรู้จักกับเทพเจ้าของชาวไอยคุปต์ได้ครบทั้ง 1,500 องค์ แต่ก็ถือได้ว่าเป็นหนังสือที่ผู้เขียนได้คัดสรรเทพเจ้าชั้นแนวหน้ามาให้อ่านได้ทำความรู้จักกันอย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ผู้เขียนตั้งใจนำเสนอเนื้อหาด้วยการจัดหมวดหมู่เทพเจ้าตามรูปร่างลักษณะ ตั้งแต่มนุษย์รูปนิยมหรือเทพเจ้าที่มีรูปร่างเสมือนมนุษย์ทุกประการ ไปจนถึงเทพเจ้าในรูปของสัตว์รูปนิยม ก็คือเทพเจ้าที่อยู่ในร่างของสัตว์หรือบ้างก็อยู่ในร่างกายของมนุษย์ทว่ามีเศียรเป็นสัตว์นานาชนิด นอกจากนั้นยังมีเทพเจ้ากลุ่มพิสดารที่อาจไม่ค่อยเป็นที่รู้จักกันสักเท่าใดนักมานำเสนอปิดท้ายรายการเอาไว้ด้วย

ผู้เขียนอ้างอิงข้อมูลเชิงลึกมาจากหนังสือและตำราต่างประเทศที่เขียนโดยนักอียิปต์วิทยาที่มีชื่อเสียงดังที่ได้แสดงเอาไว้แล้วในบรรณานุกรมท้ายเล่ม เพื่อให้ผู้อ่านที่สนใจสามารถไปค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านทุกท่านเข้าใจเทพเจ้าของชาวอียิปต์โบราณได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถช่วยจุดประกายให้ผู้ที่สนใจได้นำไปศึกษาและค้นคว้าในระดับสูงต่อไป

ณัฐพล เดชขจร

5 มิถุนายน พ.ศ. 2560

สารบัญ

12 | บทนำ : เปิดตำนานเทพเจ้าแห่งอียิปต์โบราณ

18 | เทพเจ้าไอยคุปต์กลุ่มมานุษยรูปนิยม

มานุษยรูปนิยมเพศชาย

- ♦ อตุม จอมเทพผู้สร้างโลก...21
- ♦ โอซิริส ราชนันแห่งโลกหลังความตาย...28
- ♦ อมุน จอมราชันแห่งปวงเทพ...38
- ♦ พทาร์ห์ นายช่างใหญ่แห่งไอยคุปต์...52
- ♦ มิน จอมเทพผู้ปลุกพลังทางเพศ...64
- ♦ กุมารเทพ...76

มานุษยรูปนิยมเพศหญิง

- ♦ ไอซิส จอมเวทหญิง...89
- ♦ ฮาเธอร์ สุวรรณเทพี...98
- ♦ นุต เทพีผู้กลืนกินดวงสุริยา...112
- ♦ มาอัต เทพีผู้รักษาระเบียบแห่งจักรวาล...125
- ♦ นีธ เทพียอดนักรบแห่งไอยคุปต์...138
- ♦ เซเซท อาลักษณ์หญิง...148

162 | เทพเจ้าไอยคุปต์กลุ่มสัตว์รูปนิยม

- ♦ เทพเจ้าหมาใน...164
- ♦ เซธ เทพเจ้าที่แข็งแกร่งที่สุดในปฐพี...178
- ♦ สิงหเทพและสิงหเทพี...190
- ♦ เทพเจ้าเคียรแกะ...212
- ♦ วัวศักดิ์สิทธิ์แห่งไอยคุปต์...226
- ♦ เทพวิหค...238
- ♦ เทพและเทพีอสรพิษ...261
- ♦ เทพสะเทินน้ำสะเทินบก...272
- ♦ เทพแมลงแห่งไอยคุปต์...285

298 | เทพพิสดารและกลุ่มเทพเจ้า

- ♦ สุริยันและจันทร์เทพ...300
- ♦ เทพเจ้าต่างถิ่นในดินแดนไอยคุปต์...315
- ♦ เทพเจ้าคนแคระ...339
- ♦ ยกขบวนก๊วนเทพ...350

380 | บทสรุป : เทพเจ้าไอยคุปต์จากอดีตถึงปัจจุบัน

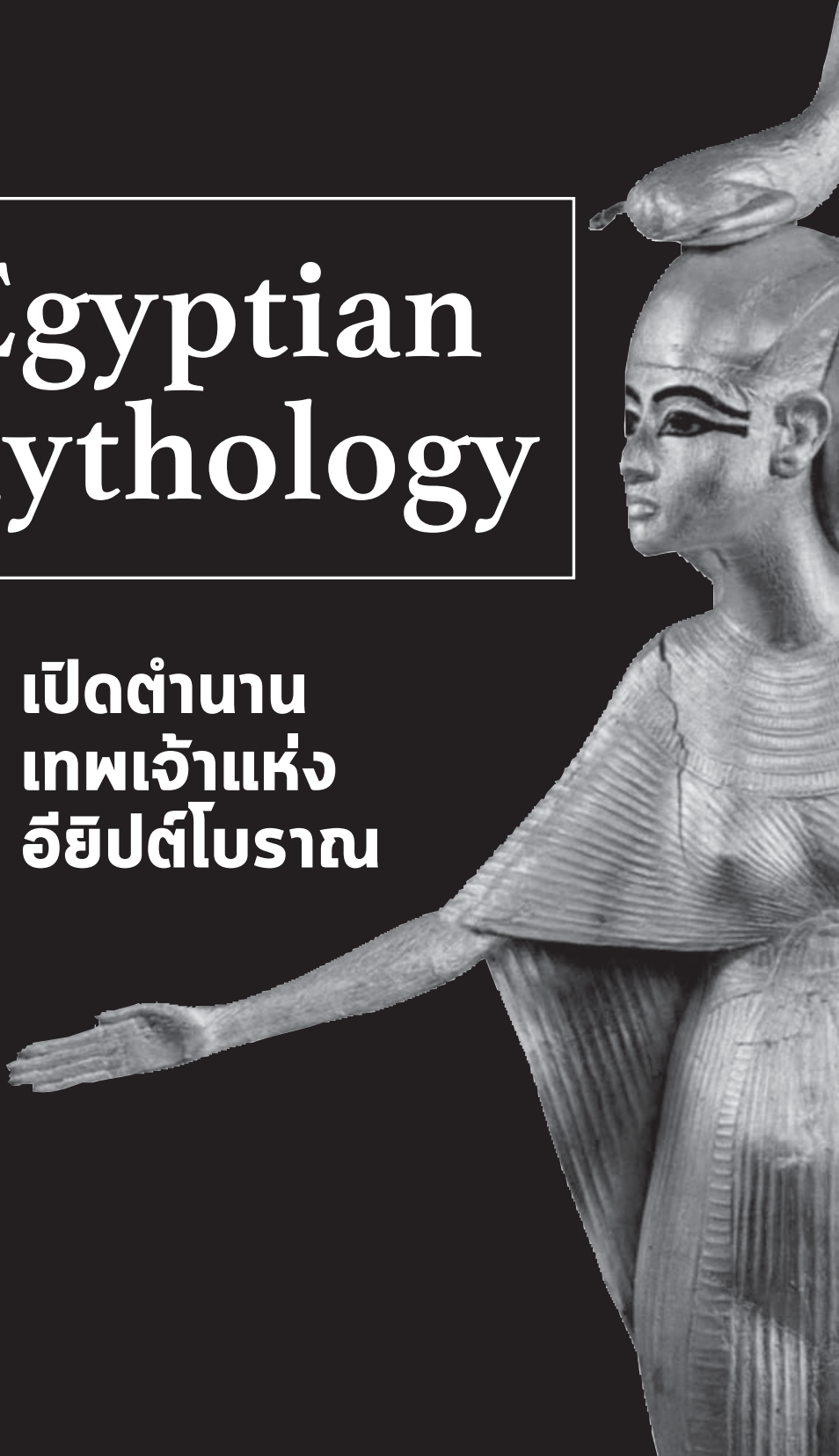
388 | บรรณานุกรม

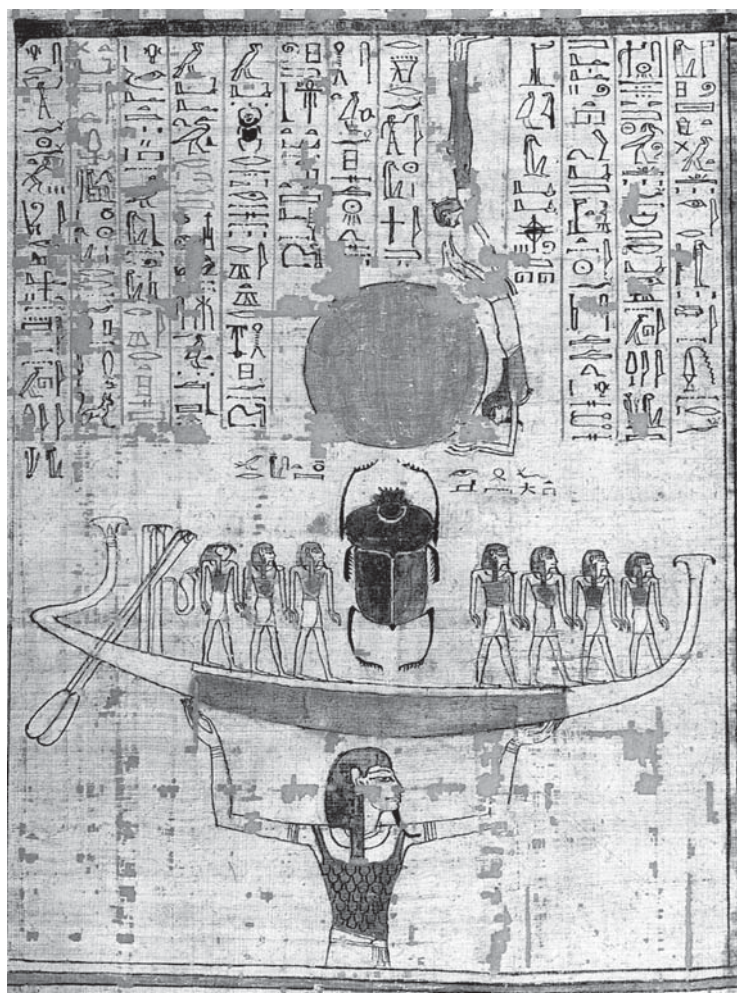

ບຸນນຳ

Egyptian Mythology

เปิดตำนาน
เทพเจ้าแห่ง
อียิปต์โบราณ

♦ เทพเจ้าเคปรีสร้างปฐมบทของวันใหม่ด้วยการดันดวงสุริยาขึ้นสู่ท้องฟ้าในยามอรุณรุ่ง ♦

หนึ่งในปริศนาสำคัญที่สุดในการวิทย์ศาสตร์ของโลก
ปัจจุบันคงจะหนีไม่พ้นคำถามเกี่ยวกับ “ปฐมบท” ของทุกสิ่งทุกอย่างที่
อยู่ในห้วงจักรวาลและเอกภพอันกว้างใหญ่ที่พวกเราอาศัยอยู่เป็นแน่ เรา
มาจากไหน เราถือกำเนิดขึ้นมาได้อย่างไร ซึ่งดูเหมือนจะเป็นคำถามที่
ง่ายที่สุด ทว่ากลับตอบได้ยากมากที่สุดเช่นกัน ในปัจจุบันเรามีแนวคิด
และทฤษฎีเกี่ยวกับกำเนิดจักรวาลออกมามากมาย รวมทั้งการค้นพบ

ใหม่ ๆ แต่ทั้งหมดทั้งมวลก็ล้วนแล้วแต่น่าปวดหัวเสียนี้กระไร

จะว่าไปแล้ว ข้อสงสัยเรื่องจุดกำเนิดของโลกและจักรวาลนั้นไม่ได้เพิ่งมีมาในยุคของเรา แต่ถ้ามองย้อนกลับไปในอารยธรรมโบราณต่าง ๆ ก็จะได้พบเห็นตำนานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโลกได้มากมาย และในครั้งนี้เราจะมาพูดถึงปฐมบทในการสร้างโลกของชาวอียิปต์โบราณแห่งลุ่มแม่น้ำไนล์ซึ่งรุ่งเรืองอยู่ตั้งแต่เมื่อประมาณ 5,000 กว่าปีก่อน

โลกของชาวอียิปต์โบราณนั้นเกี่ยวพันกับเทพเจ้ามากมายนับพันองค์ แน่แน่นอนว่าคำถามของพวกเขาอาจจะแตกต่างไปจากพวกเราบ้าง เพราะเราอยู่ในโลกของวิทยาศาสตร์ซึ่งอธิบายหลายสิ่งหลายอย่างได้ด้วยเหตุและผล โดยมาจากการทดลองและคำนวณอันแสนซับซ้อน ถึงแม้ว่าบางสิ่งบางอย่างเราจะไม่สามารถมองเห็นมันได้ด้วยตาเปล่า เช่นอนุภาคขนาดเล็ก ๆ อย่างโปรตอนหรืออิเล็กตรอน แต่กระนั้นเราก็สามารถพิสูจน์การมีตัวตนจริงของมันได้ด้วยตัวเลขและสมการคณิตศาสตร์ หากแต่เมื่อมองชาวอียิปต์แล้ว ความเชื่อของพวกเขา นั้นยังไม่ได้เป็นวิทยาศาสตร์มากมายเท่าพวกเรา ถึงแม้ว่าเขาจะมีศาสตร์ในการทำมัมมี่อันแสนน่าทึ่ง ทำให้ศพไม่เน่าเปื่อยได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจ แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขามีความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์เต็มเปี่ยม เพราะในด้านของการแพทย์ ชาวอียิปต์ก็เพียงแค่ทราบว่าจะรักษาอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ได้อย่างไร โดยใช้ประสบการณ์ของแพทย์รุ่นก่อนที่บันทึกเอาไว้ แต่พวกเขาไม่อาจอธิบายได้เลยว่าเพราะเหตุใดวิธีดังกล่าวจึงสามารถรักษาโรคนั้น ๆ ให้หายได้

ดังนั้น คำถามของชาวอียิปต์ก็คือ โลกของพวกเขาเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เทพเจ้าถือกำเนิดขึ้นมาได้อย่างไร ถือกำเนิดขึ้นมาตอนไหน และสรรพชีวิตต่าง ๆ นั้นปรากฏขึ้นมาได้ด้วยวิธีใด ซึ่งแน่นอนว่าพวกเขา

ไม่ได้มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ที่ลึกซึ้งเท่าพวกเรา ดังนั้น คำตอบที่ชาวไอยคุปต์ค้นหาจึงปรากฏออกมาในรูปแบบของ “ตำนาน” การสร้างโลกต่าง ๆ ที่เราค้นหูกันนั่นเอง

ตำนานการสร้างโลกของชาวอียิปต์โบราณที่เราเคยอ่านกันมานั้น แท้ที่จริงแล้วก็ไม่ได้มีเพียงแค่ตำนานเดียว และที่สำคัญก็คือตำนานของพวกเขาไม่ได้ปะติดปะต่อชัดเจนเป็นเรื่องเดียว แต่มันมาจากการรวบรวมและเรียบเรียงใหม่ของนักอียิปต์วิทยาจากหลากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งศิลปะ บทสวด และงานเขียนโบราณต่าง ๆ โดยชาวไอยคุปต์เองและนักประวัติศาสตร์ที่บันทึกเอาไว้ในภายหลัง เช่น ที่รู้จักกันดีอย่างเฮโรโดตัส (Herodotus) ผู้เป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์

ด้วยว่าแต่ละนครมีตำนานการสร้างโลกที่แตกต่างกันออกไป นั้นจึงไม่แปลกที่บางครั้งเราจะได้ยินว่าจุดเริ่มต้นของไอยคุปต์นั้นอยู่กับการแตกออกของไข่ห่านไบยักซ์ แล้วพลันปรากฏเทพเจ้าองค์แรกขึ้นมา ก่อนที่จะมีเทพเจ้าองค์อื่นๆ และมนุษย์ตามออกมาอีกเป็นพรวน แต่บ้างก็บอกว่าผู้ที่สร้างมนุษย์ขึ้นมานั้นคือ เทพเจ้าคฺนุเม (Khnum) แห่งเกาะเอเลเฟนทีน (Elephantine) ทางตอนใต้ โดยใช้จานหมุน (Potter's Wheel) ของช่างปั้นหม้อในการรังสรรค์มนุษย์ขึ้นมา แต่ชาวนครเมมฟิส (Memphis) อาจจะแย้งขึ้นมาว่า เทพพทาห์ (Ptah) ซึ่งเป็นเทพอุปถัมภ์ของเมมฟิสต่างหากที่เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งต่างๆ ขึ้นมาด้วยการเอื้อนเอ่ยวาจาของพระองค์ แต่ตำนานของเมืองเฮอริโม่โพลิส (Hermopolis) ก็ได้เสนอไปอีกทางหนึ่ง เพราะพวกเขาเชื่อว่าโลกใบนี้เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับเทพเจ้าแปดองค์ หรือ “ปัยเขียนแห่งไอยคุปต์” อันประกอบไปด้วยเทพเจ้าสี่คู่ชาย-หญิง โดยที่บุรุษเทพมีเศียรเป็นกบและสตรีเทพมีเศียรเป็นอสรพิษต่างหากเล่า!

สรุปแล้วใครกันแน่ที่ เป็นผู้สร้างสรรค์ตัวจริง แล้วใครกันคือผู้แอบอ้าง คำตอบก็คือไม่มีใครแอบอ้างทั้งนั้น ทุกตำนานเป็นของแท้ เพราะอย่างที่เกริ่นไว้ตั้งแต่ต้นว่าแต่ละเมืองก็มีเรื่องเล่าของตัวเอง และมันก็ไม่ได้สอดคล้องซึ่งกันและกันเลย ดังนั้น ก็อย่าไปเสียเวลาสับสนกับตำนานมากมายของชาวไอยคุปต์เลย

แต่ตำนานการสร้างโลกที่โดดเด่นที่สุดของชาวไอยคุปต์คือตำนานของนครเฮลิโอโพลิส (Heliopolis) ตำนานนี้เป็นพงศาวดารที่สาวกไอยคุปต์ได้ยืมบ่อยที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าเก้าพระองค์ที่เราคุ้นเคยกันดีที่สุด เช่น เทพเจ้าอตุม จอมเทพผู้สร้างโลก, ชู เทพเจ้าแห่งอากาศ, เทพนุต เทพีตัวแทนแห่งความขึ้น, เกบ เทพเจ้าแห่งผืนดิน, นุต เทพีแห่งท้องนภา และตามมาด้วยอีกสี่เทพเจ้าที่เชื่อว่าต้องคุ้นหูแฟน ๆ อียิปต์โบราณเป็นแน่แท้อย่าง โอสิริส, ไอซิส, เซธ และเนฟทิส รวมเป็นเก้าจอมเทพผู้สร้างโลกตามตำนานของเมืองเฮลิโอโพลิสนั่นเอง

ดังนั้น จึงขอเปิดตำนานเทพเจ้าแห่งอียิปต์โบราณด้วยการไปทำความรู้จักกับเทพเจ้า ‘อตุม’ ปฐมเทพผู้รังสรรค์โลกใบนี้ขึ้นมา ✦

Egyptian Mythology

เทพเจ้า
โอียคปต์
กลุ่มมนุษย์รูปนินม

